

Nagy Zsuzsanna

Könyvtár határok nélkül? A tudományos könyvtárak elmosódó határai¹

A tudományos könyvtáraknak változtatniuk kell jelenlegi működési modelljükön, tevékenységstruktúrájukon, belső és külső kapcsolatrendszerükön, ha továbbra is az őket fenntartó intézmény központi szereplői kívánnak lenni. Hogyan lehetséges ez, milyen irányban kell elmozdulniuk, felkészültek-e a szerepváltásra?

A könyvtárakkal foglalkozó szakirodalom, az internetes szakmai közösségi fórumok, a konferenciákon elhangzott előadások és szakmai magánbeszélgetések egyre többet foglalkoznak a könyvtárak veszélyeztetettségével, megszűnésük, eltűnésük lehetőségével. Félelmek, kétségek, sőt olyan önostorozó vádak is elhangzanak, mint hogy a könyvtárosok maguk idézték elő a helyzetet, hiszen az utóbbi egy-két évtizedben mást sem tettek, mint átrendezték a könyveket a Titanic könyvtárának polcain. [1] Jogos-e az aggodalom?

A következőkben a tudományos – főként egyetemi – könyvtárak helyzetét, fenyegetettségét, és a túlélés és átalakulás lehetőségeit próbálom röviden áttekinteni.

A tudományos könyvtárak veszélyeztetettsége

Melyek azok a tényezők, amelyek a tudományos könyvtárak jelentőségét megkérdőjelezzik, működését feleslegessé tehetik?

Technikai fejlődés

A legfontosabb veszélyforrás a rendkívül felgyorsult, az egyén szintjén már követhetetlen technikai fejlődés és ennek bizonyos következményei. A könyvtárak egyre kevésbé képesek lépést tartani a technológia által kínált lehetőségekkel. Pénzügyi forrásaik és a munkatársak alkalmazkodóképessége egyaránt behatárolt, a lehetővé vált és a megvalósított újítások közötti lemaradás növekvő. A műszaki fejlődés következményeként megkérdőjeleződik a könyvtárak egyik alapvető funkciójának, az információt keresők és az információk közötti közvetítésnek a szükségessége. Az internet, a mobil kommunikáció elterjedése, a nyilvánosan és esetenként ingyenesen elérhető információk töme-

ge, a keresést segítő alkalmazások fejlődése azt sugallja, hogy nincs már szükség a könyvtáros gyűjteményépítő (kiválasztás, rendezés, rendelkezésre bocsátás) tevékenységére sem a nyomtatott, sem az elektronikus információforrások vonatkozásában. Ezt a vélekedést támasztják alá azok az új üzleti modellek is, amelyek ezeket a technológiai lehetőségeket kihasználva az előállító/szolgáltató cégek és a felhasználó/vásárló egyének közvetlen kapcsolatán alapulnak. Az ún. B2C (angol elnevezéssel Business-to-customers vagy Business-to-consumer) olyan, az üzleti szektor és a magán-személyek közötti elektronikus kiskereskedelmi forma, amely gyors, költséghatékony és közvetítő szereplő nélkül lebonyolítható ügyleteket kínál.

Az üzleti szereplők

Az üzleti szektor szereplői más módon is konkurenciát jelentenek a könyvtáraknak. [2] Gyorsabbak és hatékonyabbak, mint a közzsféra könyvtárosai, más munkatempó és munkastílus jellemzi őket. Éppen ezért egyre inkább átvesznek bizonyos, hagyományosan a könyvtárosok által végzett tevékenységeket, akár az általuk szolgáltatott termék vagy szolgáltatás árában érvényesítve a költségeket, akár külön díjazásért. Példaként felsorolható a katalógusrekordok készítése, objektumok metaadatokkal való ellátása, a vásárolt forrásokhoz kapcsolódó felhasználóképzés személyesen, webinarok² formájában és online segédletek készítésével, publikálási és tudománymetriai tanácsadás kutatóknak, és így tovább.

A fenntartó vélekedése

Az egyetemi/főiskolai könyvtárak számára alapvetően fontos, hogyan vélekedik róluk az anyaintézmény, vagyis saját fenntartójuk. Ez a vélekedés befolyásolja fejlődésüket, az intézményen belül az erőforrásokból való részesedést, főként a könyvtár

működését biztosító költségvetés alakulását. A könyvtár intézményen belüli helyzete nem csupán a nyújtott szolgáltatások színvonalától, a könyvtárosok tudásától, munkájuk minőségétől függ, sokkal inkább a vezetők egyéni értékrendjétől, személyes kapcsolatok alakulásától, bizonyos belső szervezeti érdekek megjelenésétől. Nem sokat nyom a latban a felhasználók elégedettsége, jó véleménye a könyvtár szolgáltatásait illetően. Inkább csak akkor jut el a vezetők elé a felhasználói csoportok véleménye, ha ez kimondottan negatív, ha jelentős elégedetlenséget fogalmaznak meg a könyvtárral szemben.

Szűkülő erőforrások

Közhelyszámba megy szűkülő erőforrásokat emlegetni, de az utóbbi években – még az USA jelzáloghitel-piacáról kiinduló globális pénzügyi válság megjelenése előtt – világszerte tapasztalható jelenség volt a könyvtárak rendelkezésére álló források csökkenése. Az évek óta, sokszor nominálisan is csökkenő költségvetésekkel szemben növekvő beszerzési árak, növekvő működési és személyi költségek állnak. Ráadásul mindez a felhasználói igények növekedésével is párosul, ugyanis sokakban – időnként a döntéshozókban is – él az a tévhit, hogy az interneten minden megtalálható. Az alulf finanszírozottság, ami miatt sokszor éppen a hozzáadott értékkel bíró szolgáltatások lehetetlenülnek el, a könyvtárak releváns működését fenyegetik.

Központosított szolgáltatások

Az utóbbi években Magyarországon bevezetett, kialakított és tervezett központi megoldások sok tekintetben segítik a könyvtárak tevékenységét, ugyanakkor bizonyos hátrányokkal is járnak. Az ilyen, részben gazdaságossági, részben egyéb intézményi szempontok alapján központilag irányított szolgáltatások, programok, mint például az *Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program*, a *Magyar Tudományos Művek Tára* részben központi költségvetési forrásokból kerülnek finanszírozásra, részben a részt vevő intézmények forrásait terhelik. Előnyös lehet a helyi források „kipótolása” és az egységes működtetés, ugyanakkor – különösen a nagyobb intézmények számára – csökkenti az önálló, a saját intézményi stratégiához igazodó gyűjteményépítési, szolgáltatási politika mozgásterét. A befizetendő önrészek, hozzájárulások gyakran nem tervezhetők, a résztvevők által nem befolyásolhatók, a szerződések alá-

írásánál az intézmények vezetői olykor „biankó csekket” írnak alá. A működtetési, munkaszervezési, technikai és szolgáltatási modellek kialakítását a résztvevők kevéssé tudják befolyásolni, a helyi igényekhez való igazodás helyett egy elképzelt, „általánosan jó” megoldás a cél. Emellett a tevékenységek és az erőforrások is az intézményi könyvtárak felől egy központi szervezet felé kerülnének átcsoportosításra.

Válaszok a kihívásokra

Az előbbieken felsorolt veszélyekre kétfajta releváns válasz adható. Egyrészt bizonyítani a könyvtár tevékenységének értékét, másrészt olyan újfajta, átalakuló tevékenységeket, szolgáltatásokat bevezetni, amelyek nélkülözhetetlenek a fenntartó intézmény számára.

Az egyetemi könyvtárak értéke

A könyvtár értékének bemutatása [3] nem korlátozódhat arra, hogy az éves beszámolóokban vagy a vezetőknek szóló jelentésekben leírják, milyen sokan használják a könyvtárat, milyen sokan vesznek részt a felhasználóképzéseken stb. Azt kell bizonyítani, hogy a könyvtár hozzájárul az átfogó intézményi célok megvalósulásához. Ehhez azonban mérhető kimenetek definiálására van szükség, ami a felsőoktatásban és a könyvtári szolgáltatásokban nem könnyű dolog. A könyvtáraknak mégis törekedniük kell arra, hogy szolgáltatásaik eredményét olyan intézményi célokhoz, mérhető kimenetekhez [3] kössék, mint például a hallgatói jelentkezések száma, a hallgatók tanulmányi sikeressége, a hallgatók munkaerő-piaci sikeressége, vagyis a karrier alakulása, az oktatók kutatási eredményei, és az anyaintézmény általános minősége. Ugyancsak célravezető bemutatni, milyen mértékben járul hozzá a könyvtár az ösztöndíjak, egyéni és intézményi pályázatok elnyeréséhez, a sikeres akkreditációkhoz.

A könyvtár határainak kitégítése

A könyvtárak újra pozicionálásának másik útja – az előzővel nem ellentétes, hanem azt kiegészítő – az egyetem vezetése, oktatói és hallgatói számára releváns új szolgáltatások bevezetése. Ez a könyvtár határainak kitégítését jelenti mind fizikai, mind szervezeti értelemben, mind a végzett tevékenységek tekintetében.

A fizikai határok

A könyvtár fizikai határai már jó ideje elmosódtak. Közismert tény, hogy a könyvtár nemcsak hely, hanem szolgáltatások összessége. Ezt egyrészt lehetővé teszi a technológia, másrészt megköveteli a szokások, az életmód, a tanulási modell és a kutatási gyakorlat változása. A távhasználat, azon belül is egyre inkább a mobil eszközök révén a könyvtár ott lehet a kollégiumi szobában, a vonaton, a repülőtéren, a kávézóban és természetesen otthon. Alapkövetelmény, hogy a felhasználók bárhol, bármikor elérjék a szolgáltatásokat. A fizikai határok elmosódását jelenti az is, hogy a könyvtáros egyre gyakrabban lép ki a munkaszobából vagy éppen a pult mögül. Részt vesz a tanzéki értekezleten, megjelenik a hallgatói rendezvényeken, meglátogatja a segítséget igénylő kutatót, vagyis ott van, ahol valami fontos történik.

A tevékenységek határai

A tevékenységek azon része, amelyek a hagyományos „határokon belül” helyezkednek el, egyre inkább eltűnőben vagy legalábbis átalakulóban vannak. A könyvtár működését szolgáló tevékenységek közül a jövőben is szükség lesz beszerzésre, amely feltehetően a tartalomhoz való hozzáférés jogának megvásárlását jelenti majd, menedzsmentre, és még néhány eddig is végzett tevékenységre. Könnyen elképzelhető azonban, hogy sok könyvtárban nem folyik majd katalógizálás vagy fizikai állománykezelés. Az oktatást, kutatást segítő funkció terén eltűnőben van a fizikai kölcsönzés, átalakul elektronikus dokumentum-szolgáltatássá, változik az egyéni és a csoportos térhasználat, sőt a szaktájékoztató is. A tájékoztató pultban ülő, az olvasókat olykor csöndre intő könyvtáros helyét konkrét igény esetén tanácsadó, más munkát is végző szakemberek veszik át.

A *határokat tágító*, részben újfajta szolgáltatás a hagyományos felhasználóképzést felváltó *oktatási tevékenység*, ami az információs írástudás kialakítását, fejlesztését célozza. Komplex tananyagon alapul, a források és alkalmazások bemutatásán túllépve gondolkodásmódot, az eligazodás, értelmezés és értékelés képességét kívánja átadni a hallgatóknak. [4] Nagy súlyt helyez az információ jogszerű, etikus és hatékony kezelésére, felhasználására. Az oktatás történhet tanteremben vagy e-oktatás formájában, de mindenképpen előny, ha sikerül a tantervbe beépíteni kreditet jelentő tantárgyként. Sikeréhez elengedhetetlen az oktatókkal kialakított partneri viszony.

Ezzel részben összefügg a könyvtárosoknak az *oktatási folyamatot támogató* új szerepe. A könyvtáros nem csupán kívülről támogatja az oktatókat és hallgatókat, hanem aktív szereplőként részt vesz mind a tananyagkészítésben, mind a tananyag és a könyvtári források integrálásában, vagyis a virtuális tanulási környezet kiépítésében és működtetésében. Nem vár arra, hogy az egyes oktatók maguk keressék meg és válasszák ki a megfelelő könyvtári forrásokat vagy meghatározott dokumentumokat, hanem a források és a tanulási keretrendszer ismeretében javaslatot tesz és el is végzi a szükséges technikai lépéseket. A könyvtárosoknak ehhez ismerniük és készségi szinten használniuk kell az elektronikus oktatási keretrendszereket, mint például a *Moodle*, a *Blackboard*, a *WebCT*, a *WIMBA* vagy a *CooSpace*. Nemcsak azért, hogy saját oktatási tevékenységük során használni tudják ezeket, hanem hogy az oktatóknak segítséget, tanácsokat tudjanak adni az alkalmazás használatához, a tananyagok, kötelező és ajánlott irodalmak felviteléhez. Optimális esetben valódi csapatmunka alakul ki az oktató, a pedagógus szakértő, az informatikus és a könyvtáros részvételével.

A könyvtár *kiegészítő szolgáltatásokat* is nyújthat az oktatáshoz a tanulást, hallgatói munkát segítő anyagokkal, forráskalauzokkal, elektronikusan elérhető, előre elkészített szakértői tanácsokkal. Az egyes tantárgyak menetéhez igazodva az eligazodást segítő forrásokat javasol az éppen aktuális témákhoz, forráshasználati tanácsokat ad, vagy éppen bizonyos új, az adatgyűjtést, feldolgozást, csapatmunkát segítő alkalmazásokra hívja fel a figyelmet.

Az egyetemi oktatók–kutatók számára létkérdés *tudományos eredményeik publikálása*. A könyvtár sokat tehet ennek elősegítése érdekében. A publikálás hagyományos modellje esetén információkat ad a publikációs csatornákról, tudományterületenként egyes folyóiratok rangjáról, impaktfaktorokról vagy egyéb értékelési szempontokról. Közvetítő tevékenységével összehozza a kiadók képviselőit, a szerkesztőket, tanácsadókat a fiatal kutatókkal. Népszerűsítheti a publikálás új módjait, modelljeit, a nyílt hozzáférés és az ún. nyitott tudomány filozófiáját. Segítheti a kutatókat abban, hogy publikációikat nyílt hozzáférésű folyóiratokban, illetve nyílt hozzáférésű intézményi vagy tudományterületi repozitóriumokban helyezték el. A tudományos könyvtárak a publikálást, az eredmények disszeminációját nagy mértékben szolgálják ilyen repozitóriumok létrehozásával és működtetésével. Ez kü-

lönösen a pályájuk elején lévő, fiatal oktatók–kutatók számára jelent jó lehetőséget arra, hogy munkájukat széles körben megismerjék, letöltsék³ és idézzék.

Az oktatóknak, kutatóknak kínált *technológiai tanácsadás*, egyes új eszközök és alkalmazások bemutatása is tágítja a könyvtárosi tevékenység határait. A gyakorlati tapasztalat, de egyes felmérések eredményei [5] is azt mutatják, hogy az oktatók–kutatók jelentős része szívesen használná a tudományos kutatásban, különösen a tudományos kommunikációban megjelenő új módszereket, alkalmazásokat és csatornákat, de nincs ideje ezeket megkeresni, megtanulni, kipróbálni. Különösen igaz ez a web 2.0-nak elnevezett innovatív eszközök és szolgáltatások használata esetében. A könyvtáros tehát azzal is segítheti a kutatási folyamatot, hogy bemutat olyan közösségi tudásmegosztó csatornákat és eszközöket, mint a nyilvános vagy zártkörű wikik, tudományos blogok, bizonyos csoportmunkát támogató eszközök, önkéntes fájlmegosztó és az együttműködés egyéb formáit kínáló szolgáltatások (pl. ResearchGate, SciLink, myExperiment, NatureNetwork, arts-humanities.net).

Egyre fontosabb feladat a könyvtárak számára a *kutatási adminisztráció támogatása*. Az egyéni és intézményi értékelések, pályázatok és akkreditációs eljárások egyik alapvető szempontja a publikációkban megtestesülő tudományos teljesítmény értékelése. Ehhez publikációs és hivatkozási adatbázisokat kell építeni, működtetni. Az egyéni adatfeltöltés, a bibliográfiai ellenőrzés és hitelesítés ma Magyarországon alkalmazott rendszere – ami ugyan kissé idejétmúltnak tűnik, de feltehetően a nyelvi elszigeteltség és az ország kis mérete miatt szükséges – komoly terheket ró a könyvtárosokra. Az üzleti szereplők által feldolgozott információk összegyűjtése és szabványokon alapuló technikai megoldások révén az országos (Magyar Tudományos Művek Tára) és az intézményi adatbázisokba való betöltése ugyancsak a szabványokat ismerő információs szakemberek feladata.

A könyvtári munka eddig általánosan elfogadott *határain túlmutató tevékenységek* tagadhatatlanul kockázatot rejtenek magukban, de hozzájárulhatnak a könyvtárak sikeres újra pozicionálásához. Ilyen lehet a *kutatási adatok kezelésében vállalt szerep*, ami mind a magas szintű információtudományi ismereteket, mind a szaktudományban való jártasságot megköveteli. Ez minden bizonnyal új

terület nemcsak az információs szakemberek, könyvtárosok, de a tudományos kutatók számára is. A nyílt hozzáférésű vagy ún. szabad adat filozófia terjedése és az *Európai Bizottság* által is támogatott stratégiája előtérbe állítja a tudományos adatok, adathalmazok kezelésének, újra felhasználhatóságának, megbízhatóságuk és ellenőrizhetőségük demonstrálásának kérdését. Az adatok kezelése, megőrzése, metaadatokkal való ellátása, a hozzáférési és felhasználási politika kidolgozása új, és nehéz feladat elé állítja a könyvtárosokat. [6] Többek között olyan kérdések merülnek fel, hogy működtethetők-e az adatrepozitóriumok a publikációs repozitóriumok mintájára? Ha igen, a működtetésnek milyen pótlólagos elemei, kritériumai vannak? Mit kezdünk a már meglévő adattárakkal, amelyek nem felelnek meg a szabványoknak? Hogyan azonosítsuk, katalogizáljuk az adatokat? Hogyan hivatkozzunk rájuk, hogyan kezeljük a verziókat? Mindezeket a kérdéseket a kutatási folyamat különböző résztvevőinek partneri együttműködése során kell megválaszolni, amelyben a tudományos könyvtáraknak is helyük és szerepük van.

A könyvtárosi munka felértékelődését jelentheti, ha a kutatási folyamatot nem csupán kiszolgálja, nem szolgáltatást nyújt, például szakirodalmat, adatokat gyűjt és átad, hanem a *kutató csapat tagjaként* vesz részt a munkában. [7] Ez azt jelenti, hogy kezdettől jelen van, ismeri és azonosul a munka céljával, érti, sőt maga fogalmazza meg az információszükségletet, folyamatosan szállítja a külső, és kezeli a munka során keletkezett információkat, ugyanúgy felelős az eredményért, mint a csoport más tagjai.

Szervezeti határok

A tudományos könyvtárak határai szervezeti értelemben is tágíthatók, illetve tágulnak vagy éppen elmosódnak. Az anyaintézményen belül a könyvtári munka súlypontjának áthelyeződésével a könyvtáros szükségképpen különböző projektcsapatok tagjaként dolgozik. Az egyetemi oktatókkal közösen részt vesz a tananyagkészítésben, az információs készségek oktatásában, a kutatókkal közösen a kutatási projektek információkezelésében. Az intézményi repozitórium működtetése során együtt dolgozik a tudományszervezésért felelős szakemberrel, vezetővel és az informatikusokkal. A minőségbiztosítási rendszer működtetése, a pályázatok és az akkreditációs eljárás előkészítése mind-mind csapatmunkát igényel.

Az egyes intézmények között is egyre több a közös feladat. Közös projektek, szakmai konzorciumok alakítása nélkül ma már nem lehet jelentősebb fejlesztési pályázatokat nyerni és megvalósítani. A könyvtárosoknak részt kell venniük az országos programok szakértői csapataiban, pályázatok elbírálásában. Felkészültségük alapján természetesen önálló szakértői munkát is vállalhatnak.

A határokat országhatárként értelmezve hasonló a helyzet. Ugyanúgy szükség van információs szakemberekre a nemzetközi, beleértve az európai uniós projektekben, pályázatokban, mint a hazaiakban. A nemzetközi szakmai szervezetek tagjaként a könyvtárosok nemcsak egyéni szereplésekkel, de munkacsoportokban való részvétellel is alakíthatják a fejlesztéseket és a szabályozási környezetet. Független szakértőként pedig kedvező lehetőség nyílik az egyéni szakmai fejlődés mellett a világban zajló irányzatok, törekvések, fejlemények megismerésére.

Készen állunk-e a válaszra?

A fő kérdés az, vajon a magyar tudományos könyvtárak szakemberei készen állnak-e ezekre az új feladatokra, új szerepekre?

Ha meg akarunk felelni az új követelményeknek, alapvető feltétel a magas szintű szaktudás. A korszerű, állandóan fejlesztett információs szaktudás mellett egyre több olyan munkatársra lesz szüksége a könyvtárnak, akik szaktudományi ismeretekkel rendelkeznek, legalább az alapképzés (Ba/Bsc) szintjén. A tudományos tartalmak beszerzése és az előállított intézményi és egyéni tartalmak kezelése nemcsak alapos jogi ismereteket feltételez, de ismerni és érteni kell a szellemi tulajdon kezelésének és értékesítésének új, átalakulóban lévő üzleti modelljeit és technikai megoldásait, a különféle DRM konstrukciókat is. A nyílt hozzáférés elvének és tudásmegosztás helytől és intézményi kötöttségektől független gyakorlatának terjedésével nem lesz elég a tudományos eredmények disszeminációját segíteni, át kell látni a tudás keletkezésének folyamatát, mivel a kettő egyre kevésbé fog elkülönülni. Az információs technológia, a kommunikáció, a projekttervezés és -menedzsment, a pedagógiai módszertani ismeretek mind-mind nélkülözhetetlenek lesznek a tudományos könyvtárak új szerepkörében. A könyvtáraknak át kell gondolniuk munkaerő-tervezési, -fejlesztési és -toborzási

koncepciójukat és gyakorlatukat, hogy a tudás, szakértelem és kompetenciák ilyen széles skáláját lefedő szakembergárda képezze humán erőforrásaikat. A képzést kínáló intézményeknek, egyetemeknek, főiskoláknak és továbbképző intézeteknek pedig tervezett képzéseik tartalmát, módszereit, sőt magát a képzés célját és kimeneteit is felül kell vizsgálniuk. Amellett, hogy korszerű tudással és ismeretanyaggal bocsátják ki végzett hallgatóikat, a problémamegoldás, felelős és kritikus gondolkodás, az új ismeretek önálló elsajátításának képességét és igényét is közvetíteniük kell. Ha a formális oktatás betölti ezt a szerepét, a továbbképzés formális és informális csatornáiban jobban képesek segíteni az információs szakembereket az állandó tanulás ma már megkerülhetetlen feladatában.

Az új feladatoknak való megfelelés másik kulcsa a csapatmunka. [8] A könyvtárosoknak együtt kell dolgozniuk a könyvtáron belül és az intézményen belül más szakemberekkel. Be kell épülniük minden olyan állandó vagy projektcsapatba, ahol szükség van információkezelési ismeretekre és készségekre. Az intézményen belül új területeken kell megjeleníteniük, ami természetesen módon konfliktusokkal jár. Az érintettek – oktatók, kutatók, az intézményi adminisztráció munkatársai – féltik saját tevékenységi körüket, nem akarnak eltérni a megszokott modelltől, vagy éppen nem bíznak a könyvtárosok szakértelmében. Sokszor eszükbe sem jut, hogy értékes segítséget kaphatnak a könyvtártól egy-egy projekt megvalósításában. A könyvtárosoknak el kell sajátítaniuk a csapatmunka, az együttműködés kultúráját, érzékeltetniük kell a partnerekkel, hogy nem egy-egy terület „meghódítása” a szándékuk, hanem az intézmény egésze számára hasznos megoldások kidolgozása, az intézmény minőségét, színvonalát emelő szolgáltatások közös kialakítása.

Megjegyzések

- ¹ A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 43. Vándorgyűlésén elhangzott előadás alapján. Pécs, 2011. július 15.
- ² Webinar (a live online educational presentation during which participating viewers can submit questions and comments): webes oktatás, amelyen a hallgatók is tevékenyen részt vehetnek.
- ³ A letöltések száma egyre fontosabb mérőszámként jelenik meg a publikáció hasznosságát illetően, bár a tudományos minősítést végző szervezetek még nem fogadják el az értékelés során.

Irodalom

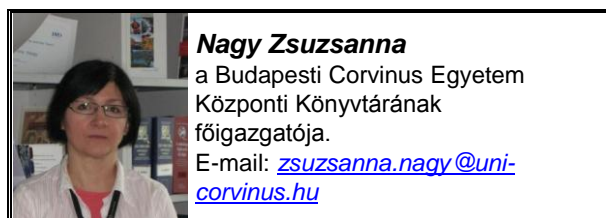
- [1] ZENKE, Paul: The Emerging and Future Roles of Academic Libraries
<http://www.educationfutures.com/2011/03/28/the-emerging-and-future-roles-of-academic-libraries/>
- [2] No Brief Candle: Reconceiving Research Libraries for the 21st Century
<http://www.clir.org/pubs/reports/pub142/reports/pub142/contents.html>
- [3] Association of College and Research Libraries. Value of Academic Libraries: A Comprehensive Research Review and Report. Researched by Megan Oakleaf. Chicago, Association of College and Research Libraries, 2010.
http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/issues/value/val_report.pdf
- [4] JOHNSON, L. – LEVINE, A. – SMITH, R. – STONE, S. (2010). The 2010 Horizon Report. Austin, Texas: The New Media Consortium.
<http://www.nmc.org/pdf/2010-Horizon-Report.pdf>
- [5] If you build it, will they come? How researchers perceive and use web 2.0. A Research Information Network report. July 2010.
<http://www.rin.ac.uk/web-20-researchers>
- [6] DUMOUCHEL, Bernard: New Collaborative Relationships: The Role of Academic Libraries in the Digital Data Universe
<http://www.arl.org/bm~doc/dumouchel.pdf>

- [7] SHUMAKER, David: Breaking Out of the Box: The Promise of Embedded Librarianship Presented to the Southern African Online Information Meeting, 5 August, 2010.
- [8] GILMAN, I. – KUNKEL, M.: From Passive to Pervasive: Changing Perceptions of the Library's Role through Intra-Campus Partnerships. = Collaborative Librarianship, 2. köt. 1. sz. 2010. p. 20–30.
<http://commons.pacificu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=libfac>

PRICE, Jason: Usage Factor vs. Impact Factor: A case study with BioOne Journals
<http://www.slideshare.net/jpricein/usage-factor-vs-impact-factor-a-case-study-with>

VIRÁGOS Márta: Új stratégiák az információellátásban az egyetemi könyvtárakban. = TMT Tájékoztató, 53. köt. 11–12. sz. 2006. p. 506–511.

Beérkezett: 2012. IV. 10-én.

Az e-könyvek népszerűbbé teszik az olvasást

A *Pew Internet and American Life Project* felmérése azt mutatja, hogy az Egyesült Államokban az e-könyvolvasók használata kedvezően hat a fogyasztói szokásokra. Az ilyen készülékkel rendelkező felhasználók ugyanis az átlagnál jóval több szépirodalmi alkotást vásárolnak. Míg a kizárólag nyomtatott művek iránt érdeklődő személyek átlagosan évente 15 művet lapoznak végig, addig az e-kötetek vásárlói 24-et. Emellett a megkérdezettek egyharmada mondta azt, hogy az elektronikus kiadványok megjelenése óta egyre többet olvas.

A válaszolók 21 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tavaly legalább egy e-könyvet olvasott el, és 28 százalékuknak van táblagépe vagy elektronikus olvasója. Ha az okostelefonokra vagy az iPod készülékekre elérhető alkalmazásokat is ideszámítjuk, akkor az amerikai felnőttek 43 százaléka olvassa a híreket és a magazinokat digitális formában. Mindez természetesen jó hatással van a gazdaságra: az új kiadványokat beszerzők ugyanis inkább megvásárolják, mint kikölcöszik a kiválasztott termékeket.

A kedvező tapasztalatok ellenére még mindig a nyomtatott kötetek vezetnek. Legalább egy hagyományos művet a megkérdezettek 72 százaléka olvasott el tavaly. Különösen a gyerekeknek szóló alkotások körében népszerűek a nyomtatott változatok. A folyamat azonban aligha megállítható, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a tábla PC-k és az elektronikus könyvolvasók még csak most fognak igazán elterjedni. A készülékek mellett szól, hogy számos kiegészítő funkciót kínálnak a felhasználóknak, ráadásul több jellemző beállítható, például a kontrasztarány és a fényerő is. Egy olvasókészüléken akár több száz kötet is kényelmesen tárolható, ami mindenképpen kényelmesebbé teszi az olvasást, hiszen például egy lexikont nem könnyű emelgetni.

/SG.hu Hírlevél, 2012. április 9., <http://www.sg.hu/>

(SzP)